

ศิลาจารึกตำรายาวัตรราชโอรสอารามราชวรวิหารที่สุญหาย

ศุภชัย ดิยวรนันท์*

ชยันต์ พิเชียรสุนทร*[†]

บทคัดย่อ

จารึกตำรายาวัตรราชโอรสอารามราชวรวิหารอันเป็นตำราการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาอันล้ำค่าของชาตินั้น เป็นจารึกตำรายาบนแผ่นหินอ่อนสีเทา รูปลี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้างยาวด้านละ ๓๓ เซนติเมตร จัดเรียงบรรทัดทางมุมแหลม จำนวน ๑๓ บรรทัด เหมือนกันทุกแผ่น ติดประดับอยู่ตามผนังด้านนอกของระเบียงพระวิหารพระพุทธไสยาสน์และผนังศาลารายหน้าพระอุโบสถวัตรราชโอรสอารามราชวรวิหาร. ปัจจุบันมีเหลืออยู่ทั้งสิ้น ๕๐ แผ่น จากเดิมซึ่งเชื่อกันว่าน่าจะมีอยู่ ๘๒ แผ่น. จากการศึกษาเชิงเอกสารโดยการเทียบศิลาจารึกซึ่งปรากฏในปัจจุบัน กับสำเนาฉบับที่คัดลอกโดยศาสตราจารย์พิเศษ ดร. วิเชียร จีรวงส์ (พ.ศ. ๒๕๑๒), ฉบับของศาสตราจารย์ นพ. ถำราษฎร์ (พ.ศ. ๒๕๒๓) และฉบับของกรมศิลปากร (พ.ศ. ๒๕๔๕) พบว่าศิลาจารึกที่สูญหายไปหลังพุทธศักราช ๒๕๑๒ อาจมีจำนวนถึง ๕ แผ่น. รายงานนี้นำเสนอศิลาจารึกที่สูญหายไปแล้วทั้ง ๕ แผ่น โดยมีแบบคัดลอกเหมือนศิลาจารึกจริง, คำจารึกที่ถอดอักษรด้วยอักษรไทยปัจจุบัน และคำอ่านจารึก.

คำสำคัญ: ศิลาจารึกตำรายาวัตรราชโอรสอารามราชวรวิหาร

ภูมิหลัง

วัตรราชโอรส เดิมชื่อ *วัดจอมทอง* เป็นวัดโบราณ ปัจจุบันเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก (ชั้นราชวรวิหาร) ตั้งอยู่ริมคลองด่านทางฝั่งตะวันออก ตรงข้ามกับวัดนางนอง ทิศเหนือติดกับคลองบางหัวบัว ปัจจุบันอยู่ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วัดนี้สร้างมาแต่ก่อนกรุงรัตนโกสินทร์. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เมื่อครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทรงปฏิสังขรณ์วัดนี้ทั้งวัด. เมื่อสร้างส่วนสำคัญของวัดเสร็จแล้ว ได้ถวายเป็นพระอารามหลวง. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (เปลี่ยนเป็น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔) รัชกาลที่ ๒ ทรงพระราชทานนามวัดให้ใหม่ว่า *วัตรราชโอรส* โดยนัยว่าพระราชโอรสทรงปฏิสังขรณ์^{๑,๒}.

เมื่อพุทธศักราช ๒๓๖๓ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทรงเป็นแม่ทัพคุมพลหมื่นหนึ่ง ยกทัพไปขัดตาทัพพม่าที่ด่านพระเจดีย์สามองค์ เมืองกาญจนบุรี โดยยกทัพไปทางเรือ เมื่อเคลื่อนทัพออกจากพระนครนั้น ยาตราทัพผ่านคลองบางกอกใหญ่และคลองด่าน เสด็จประทับแรมที่วัด

เมื่อพุทธศักราช ๒๓๖๓ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทรงเป็นแม่ทัพคุมพลหมื่นหนึ่ง ยกทัพไปขัดตาทัพพม่าที่ด่านพระเจดีย์สามองค์ เมืองกาญจนบุรี โดยยกทัพไปทางเรือ เมื่อเคลื่อนทัพออกจากพระนครนั้น ยาตราทัพผ่านคลองบางกอกใหญ่และคลองด่าน เสด็จประทับแรมที่วัด

*คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๒
[†]สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน สนามเสื่อป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

จอมทองนี้ และทำพิธีเบิกโคลนทวารตามตำราพิชัยสงครามที่วัดนี้. ครั้งนั้นทรงอธิษฐานขอให้การเสด็จไปราชการสงครามในครั้งนั้นประสบความสำเร็จและเสด็จกลับโดยสวัสดิภาพ. เมื่อยกทัพไปตั้งอยู่ ณ เมืองกาญจนบุรีราว ๓-๔ เดือน ก็ไม่มีข่าวกองทัพพม่า พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจึงโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทัพกลับพระนคร เมื่อเดือน ๖-๗ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๓๖๔^๒.

เมื่อเสด็จกลับถึงพระนครแล้ว จึงได้ปฏิสังขรณ์วัดจอมทองใหม่ทั้งวัด ทรงเสด็จไปประทับคุมงานก่อสร้างและทรงหล่อพระประธานในพระอุโบสถด้วยพระองค์เอง ให้สร้างโบสถ์ วิหาร และเสนาสนะต่าง ๆ ตามแบบศิลปะพระราชนิยมโดยประยุกต์ศิลปะแบบจีนซึ่งกำลังได้รับความนิยมในกลุ่มชนชั้นสูงในยุคนั้น ให้เข้ากับแบบแผนประเพณีแบบไทย ดังที่สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี ทรงมีลายพระหัตถ์ทูลสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือเรื่อง สารสมเด็จ^๑ ความตอนหนึ่งว่า

“...เป็นวัดแรกคิดสร้างออกนอกแบบอย่างวัดที่สร้างกันเป็นสามัญ จะเรียกต่อไปในจดหมายนี้ว่า วัดนอกอย่างพิจารณาตัววัดราชโอรส เห็นได้ว่า วัดนอกอย่างนั้นไม่ใช่แต่เอาข้อฟ้า ไบระก่าออกเท่านั้น แต่สิ่งอื่น เช่น ลวดลาย และรูปภาพ เป็นต้น ก็แปลงไปเป็นอย่างอื่นหมด คงไว้แต่สิ่งอันเป็นหลักของวัดอันจะเปลี่ยนแปลงมิได้ เช่น โบสถ์ วิหาร เป็นต้น นอกจากทรงสร้างตามพระราชหฤทัยไม่เกรงใครจะติเตียนแต่ตั้งพระราชหฤทัยประจงให้งามอย่างแปลก มิใช่สร้างแต่พอเป็นกิริยาบุญ...”

วัดราชโอรสเป็นวัดที่มีความงามที่เลื่องลือ งามด้วยศิลปะผสมผสานไทยจีน ดังเพลงยาวเฉลิมพระเกียรติ ที่นายมี บุตรพระยาโหราธิบดี แต่งทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ความตอนที่เกี่ยวกับวัดนี้ดังนี้^๒

“วัดไหนก็ไม่ลือระบือยศ
เหมือนวัดราชโอรสอันสดใส
เป็นวัดเดิมเริ่มสร้างไม่อย่างใคร
ล้วนอย่างใหม่ทรงคิดประดิษฐ์นำ
ทรงสร้างพระมหาวีรียาธิก
โอฬารีกพร้อมพรั่งทุกสิ่งชำ
ล้วนเกลี้ยงเกลาเพราะเพริศดูเลิศล้ำ
ฟังข่าวคำลือสุดอุชยา”

ในการปฏิสังขรณ์วัดจอมทองในคราวนั้นพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นแจษฎาบดินทร์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จารึกตำรายาลงบนแผ่นหินอ่อนสีเทา รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้างยาวด้านละ ๓๓ เซนติเมตร จัดเรียงบรรทัดทางมุมแหลม จำนวน ๑๗ บรรทัด เหมือนกันทุกแผ่น ติดประดับอยู่ตามผนังด้านนอกของระเบียงพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ และผนังศาลารายหน้าพระอุโบสถ. ปัจจุบันมีเหลืออยู่ทั้งสิ้น ๕๐ แผ่น จากเดิมซึ่งเชื่อกันว่าน่าจะมียู่ ๙๒ แผ่น^๑ เชื่อว่าตำรายาดังกล่าวจะได้อาจตำรับตำราซึ่งรวบรวมจากทั่วประเทศ และผ่านการตรวจสอบจากหมอหลวง และผู้รู้ในราชสำนักมาแล้ว ตั้งแต่คราวที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงมีพระบรมราชโองการไปทั่วแผ่นดิน ดังนี้^๓

“๑ คุภามัสตุ จุลศักราช ๑๑๗๔ มกฏะสังวัจจรมฤคคิริมาศ กาศิปักษ เตรสมิตถฤถิครุวาร บริเหทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมฤกราชาธิบติศรีวิสุทธิวงษ์ องค์บรมมหาพุทธางกูรราช บรมนารถ บรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงทศพิธราชธรรม ประกอบด้วยพระกรุณาคุณอันประเสริฐ ได้มหาปราบดาภิเษกผ่านพิภพกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยามหาดิลกภาพ นพรัตนราชธานีบุรีรมย์ เสด็จออก ณ พระที่นั่งบุษบกมาลามหาจักรพรรดิพิมาน โดยสถานอุตราภิมุข พร้อมด้วยเสวกการบวรราชกระวิมนตรีมุขมาตยานุชิต อุทิศยชาติราชสุริยวงษ์ พงษ์พดุมโหราจารย์ พร้อมเฝ้าเบื้องบาทงกษมาศโดยอันดับถานาคักดิ์ จึงทรงพระดำริห์ว่า ทุกวันนี้คัมภีร์แพทย์ณโรงพระโอสถเสื่อมสูญไป มิได้เป็นเรื่องต้นเรื่องปลายอันหนึ่งเล่าแพทย์ผู้เฒ่าที่ชำนาญในลักษณะโรค แลสรรพคุณแห่งยานั้นก็มีอยู่น้อย ภายหลังยากที่กุลบุตรจักเล่าเรียนให้ชัดเจนได้ แล้วทรงพระมหากรุณาจะให้เพนทิดานุหิต ประโยชน์แก่สมณชีพราหมณ์ อาณาประชาราษฎร์ในขอบขันตลิมาสืบต่อไป จึงมีพระราชโองการมาณพระบัณชูลสุรสีหนาท ดำรัสสั่งพระพงษ์อำรินทรราชินิกุล ให้สืบเสาะหาตำรายาลักษณะโรคทั้งปวงในข้าทูลอองธุลีพระบาท แลราชฎรพระราชคณะทุกอารามก็ได้ ส่งมาทูลเกล้าฯ ถวายหลายฉบับ มีวิธีต่าง ๆ กัน”

สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีได้ทรงอธิบายเรื่องนี้ไว้ในหนังสือ ตำราพระโอสถครั้งรัชกาลที่ ๒^๒ ความตอนหนึ่งว่า

“...เรื่องตำรายาในโรงพระโอสถซึ่งพิมพ์ไว้ในข้างตอนต้น มีตำนานปรากฏมาว่าเมื่อในรัชกาลที่ ๒ ปีวอก จัตวาศก

จุลศักราช ๑๑๗๔ พ.ศ. ๒๓๕๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชปรารภว่าตำรายาในโรงพระโอสถยังบกพร่องนัก จึงโปรดให้พระพจนรินทร์ ราชินิกุล ซึ่งเป็นโอรสของเจ้ากรุงธนบุรี เวลานั้นรับราชการเป็นใหญ่อยู่ในกรมหมอ เป็นผู้รับกระแสรับสั่งสืบถามตามพระราชอาณาเขตและข้าราชการตลอดจนราษฎร ผู้ใดมีตำรายาดี ขอให้จัดส่งสรรพคุณยานั้น ๆ มาถวาย เพื่อจะได้ตรวจสอบเป็นตำราไว้ในโรงพระโอสถ ครั้งนั้นมีผู้จดตำราซึ่งเคยใช้ เคยเห็นคุณ ถวายตามพระราชประสงค์มาก กรมหมอหลวงคงจะได้สอบสวนเลือกแต่ที่เชื่อว่าดีจริงจดลงไว้ ในตำราหลวงสำหรับโรงพระโอสถ..."

เชื่อว่าตำรายาที่ได้มาในคราวนั้น พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นแจษฎาบดินทร์ ได้นำบางส่วนมาจารึกบนหินอ่อน และประดับไว้ที่วัดราชโอรสเพื่อเป็นวิทยาทานแก่อาณาประชาราษฎร์ แต่คงเนื่องจากข้อจำกัดด้านสถานที่ จึงจารึกไว้ได้เพียงส่วนน้อยเท่านั้น.

อย่างไรก็ตาม เมื่อทรงเสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามเป็นการใหญ่ แล้วให้จารึกสรรพศิลปวิทยาลงบนแผ่นศิลา ประดับอยู่ทั่วพระอาราม เรื่องที่จารึกไว้ครอบคลุมความรู้มากมายหลากหลายสาขา เช่น โบราณคดี วรรณคดี กาพย์ กลอน โคลง ฉันทนาการแพทย์^๕. ศิลาจารึกตำรายาที่วัดพระเชตุพนฯ นั้น มีมากกว่าที่วัดราชโอรสมาก ครอบคลุมเกือบทุกคัมภีร์ที่ใช้กันเป็นแบบแผนของการแพทย์แผนไทยในปัจจุบัน มีทั้งส่วนที่เหมือนกัน คล้ายกัน หรือแตกต่างกันไป^๖.

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการเปรียบเทียบศิลาจารึกตำรายาวัดราชโอรสอารามราชวรวิหาร ซึ่งมีการคัดลอกมา ทั้งที่เป็นสมบัติส่วนบุคคลและที่ตีพิมพ์เผยแพร่ รวม ๓ ฉบับ ได้แก่

๑. จารึกตำรายาวัดราชโอรสอารามราชวรวิหาร ฉบับคัดลอกและตรวจสอบโดยเภสัชกร ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วิเชียร จีรวงส์ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๒ เภสัชกร ศาสตราจารย์ พิเศษ

ดร.วิเชียร จีรวงส์ ได้ให้นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหลายคน ร่วมกันคัดลอก โดยใช้กระดาษลอกลายทาบบนศิลาจารึก แล้วใช้ดินสอดำขูดจนปรากฏเป็นตัวอักษรจารึก. จากนั้นจึงนำมาลอกลงบนกระดาษขาวอีกครั้งหนึ่ง. สำเนาจารึกฉบับนี้มีจารึก ๕๙ แผ่น (ตามเลขลำดับแผ่นสำเนาจารึก) เป็นสมบัติส่วนตัว และได้มอบให้ผู้เขียนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗. อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบโดยละเอียดแล้วพบว่าสำเนาจารึกที่ได้รับมอบมามีเพียง ๔๘ แผ่น ส่วนอีก ๑๑ แผ่นที่เหลือยังค้นไม่พบ.

๒. จารึกตำรายาวัดราชโอรสอารามราชวรวิหาร ฉบับคัดลอกและตรวจสอบโดยศาสตราจารย์ นายแพทย์สำราญ วงศ์พำห้ สำนักงานคณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ ได้ตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๓^๗ โดยจัดพิมพ์ร่วมกับตำราพระโอสถพระนารายณ์. ศาสตราจารย์ นายแพทย์สำราญ วงศ์พำห้ แห่งคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ให้นักศึกษาแพทย์คัดลอกตามตัวอักษรที่ปรากฏบนศิลาจารึก มีจำนวนทั้งสิ้น ๕๔ แผ่น.

๓. จารึกตำรายาวัดราชโอรสอารามราชวรวิหาร ฉบับกรมศิลปากร^๘ ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๕ ต้นฉบับได้จากการคัดลอกจากแผ่นจารึก ตามวิธีคัดถ่ายถอดอักษรหรือปริวรรตอักษร โดยได้จัดทำคำอ่านจารึกสืบเนื่องกันไป มีทั้งสิ้น ๕๐ แผ่น.

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบจารึกตำรายาวัดราชโอรสอารามราชวรวิหารทั้ง ๓ ฉบับ พบว่ามีศิลาจารึกสูญหายไปแล้ว ๙ แผ่น ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ มี ๕๙ แผ่น ถึงพ.ศ. ๒๕๔๕ เหลือ ๕๐ แผ่น และจากการศึกษาหลักฐานที่ปรากฏ ได้พบศิลาจารึกที่สูญหายดังกล่าวจำนวน ๕ แผ่น ยังสำรวจไม่พบอีก ๔ แผ่น. ในรายงานนี้จะได้นำเสนอศิลาจารึกที่สูญหายไปและได้พบ ๕ แผ่นนี้ โดยนำเสนอสำเนาศิลาจารึกเหมือนจริงฉบับของศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร จีรวงส์ ซึ่งไม่เคยเผยแพร่มาก่อน ทีละแผ่น ตามด้วยคำจารึกที่ถอดอักษรด้วยอักษรไทยปัจจุบัน และคำอ่านจารึก มาเสนอไว้ดังนี้

แผ่นที่ ๑

คำจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๑

- บรรทัดที่ ๑: ๑สิทธิการิยะ
- บรรทัดที่ ๒: ถ้าบุคคลผู้ใดเป็นไข้เพื่อเสม
- บรรทัดที่ ๓: หะ^{ปีตะ}วตะ | สมุณกัถิ ทำใหหิวโหยหาแรงมิได้
- บรรทัดที่ ๔: ใหหระหวยไปใหใหจุ่นหมองมิได้ขึ้นใหสวิงสวายหากำลังมิได้
- บรรทัดที่ ๕: ถ้าจะแก้อายานี้แก ยาชื่อมหาสมมิตรเอา โกดทั้งห้า เทียรทั้งห้า ตรีผลาจัน
- บรรทัดที่ ๖: ทั้งสอง ลูกจันดอกจัน กรวาน การพลู จิงแห้ง ดิปลิ เห้าหมู ไคร์เครือ เกสรบัวหลวง เกสรสารภี
- บรรทัดที่ ๗: เกสรบัวเผื่อน เกสรบัวขม ดอกคำ ดอกผักตบ ดอกพิกุน เกสรบุณนาก ดอกสลิด สักขิชะลูค อบเซชเซมกฤษณา
- บรรทัดที่ ๘: ชมคเชียง พิมเสน เอาเสมอภาคทำเป็นจุนเอาคิงเหลื่อมแซ่น้ำดอกไม้เป็นกระสาย บดทำแท่งไว้ลายน้ำดอกไม้ก็ได้ น้ำตาลทราย
- บรรทัดที่ ๙: ก็ได น้ำแรมคินก็ได้ กินแก้วระส่าระสายแลดับพิสไข้ทั้งปวงทำใหคั้งใหเพื่อให^{เชื่อม}ให้มัว^{น้ำ} แก่ลิ้นกระด้างคางแข็ง แลชุกำลังยิ่งนัก ฯ ยาชื่อหอม
- บรรทัดที่ ๑๐: แท่งทองเอาจันชมค จันเทศจันแดง กฤษณากระลำภักชะลูคชอนดอกอบเซช สมุลแวง โกดเชียง โกดกระดุก โกดหัวบัวเทียรคำ
- บรรทัดที่ ๑๑: เทียรขาว ดอกพิกุน เกสรบุณนาก เกสรสารภี เกสรบัวหลวง สิ่งละ ^๑ พิมเสน ^๒ ชมคเชียง ^๑
- บรรทัดที่ ๑๒: ชมคสด ^๑ อำพัน ^๑ ยาฝรั่ง ^๑ ทองคำเปลว ๔๐ แผ่น ทำเป็นจุนบดด้วยน้ำ
- บรรทัดที่ ๑๓: น้ำดอกไม้ ทำแท่งไว้ปิดทองทุกแท่ง ถ้าแก้ลมมิพิสใหเอาโกดคคูก
- บรรทัดที่ ๑๔: กับจิงมาคัมคัมด้วยกันเอาน้ำลายยากิน แก่เลือดมิพิสน้ำ
- บรรทัดที่ ๑๕: เทียรคำจิงคัมคัมด้วยกันแกี่เสมหะมิพิสน้ำมกล่า
- บรรทัดที่ ๑๖: เครือเซมคัมคัมด้วยกันใหกินชุก่า
- บรรทัดที่ ๑๗: ลังยี่นัถแล ฯ ๗๐๐

คำอ่านจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๑

๑ สิทธิการิยะ ถ้าบุคคลผู้ใดเป็นไข้เพื่อเสมหะ ปีตะ วตะ สมมุณกัถิ ทำใหหิวโหยหาแรงมิได้ ใหหระหวยไป ใหใหจุ่นหมองมิได้ขึ้น ใหสวิงสวายหากำลังมิได้ ถ้าจะแก้อายานี้แก ยาชื่อมหาสมมิตร เอา โภษุทั้งห้า เทียรทั้งห้า ตรีผลา จันทน์ทั้งสอง ลูกจันทน์ดอกจันทน์ กรวาน กานพลู จิงแห้ง ดิปลิ เห้าหมู ไคร์เครือ เกสรบัวหลวง เกสรสารภี เกสรบัวเผื่อน เกสรบัวขม ดอกคำ ดอกผักตบ ดอกพิกุน เกสรบุณนาก ดอกสลิด สักขิ ชะลูค อบเซช เซมกฤษณา ชมคเชียง พิมเสน เอาเสมอภาคทำเป็นจุน เอาคิงเหลื่อมแซ่น้ำดอกไม้เป็นกระสาย บดทำแท่งไว้ลายน้ำดอกไม้ก็ได้ น้ำตาลทรายก็ได้ น้ำแรมคินก็ได้ กินแก้วระส่าระสาย แลดับพิสไข้ทั้งปวง ทำใหคั้งใหเพื่อ ใหเชื่อม ใหมัว แก่ลิ้นกระด้างคางแข็ง แลชุกำลังยิ่งนัก ฯ

ยาชื่อหอมแท่งทอง เอาจันทน์ชมค จันทน์เทศ จันทน์แดง กฤษณา กระลำภัก ชะลูค ชอนดอก อบเซช สมุลแวง โภษุเชียง โภษุกระดุก โภษุหัวบัว เทียนดำ เทียนขาว ดอกพิกุน เกสรบุณนาก เกสรสารภี เกสรบัวหลวง สิ่งละ ๑ บาท พิมเสน ๒ สลึง ชมคเชียง ๑ สลึง ชมคสด ๑ เฟื้อง อำพัน ๑ เฟื้อง ยาฝรั่ง ๑ เฟื้อง ทองคำเปลว ๔๐ แผ่น ทำเป็นจุน บดด้วยน้ำดอกไม้ ทำแท่งไว้ปิดทองทุกแท่ง ถ้าแก้ลมมิพิสใหเอาโภษุกระดุกกับจิงมาคัมคัมด้วยกัน เอาน้ำลายยากิน แก่เลือดมิพิสน้ำเทียนดำจิงคัมคัมด้วยกัน แกี่เสมหะมิพิสน้ำมกล่าเครือเซมคัมคัมด้วยกัน ใหกินชุก่าลังยี่นัถแล ฯ ๗๐๐

แผ่นที่ ๒

๑ สัทจักรวาล

ยาใช้สันนิษาคให้หนวนัก

เฮโลก ๑ หศคณไท ๑ จันทรา ๑ ฝนด้วย

น้ำชีโลมแก้หนาว ๑ ธารอนนคเฮตักบงเทศ ๑ ผกบ่ง

วิท ๑ ใบบัวหลวง ๑ ใบชิงชี่ ๑ ตำให้ละเอียดคั้นสอพองใส่สีสน้อยสาย

น้ำชีเข้าชีโลมแก้ร้อน ๑ ถั่วแกล้งเอาจมน้ำอ้อยหวานกีบแรด ๑ หวานร้อนทอง ๑

จันแดง ๑ จันทรา ๑ แก่นมหาด ๑ แก่นประตู่ ๑ ทั้งนี้เอาเท่ากัน บดให้ละเอียดสายน้ำดอกฝ้าย

ทั้งกินทั้งทาแก้คลั่ง ๑ ถ้ากินเข้ามิได้เอาใบสเภา ๑ บรเพจ ๑ จมื่นอ้อย ๑ ตำเป็นผงเอาน้ำตานทรายก้นัดเอา

น้ำชีเป็นกระสาย ปั้นเป็นแท่งเท่าปลายก้อย ฝนด้วยน้ำตานทรายกินแต่แท่งหนึ่ง กินเช้าค่ำทวงแก้สันนิษาคดำ

แดง ๑ กินเข้ามิได้ แลจับพิงปวงครันกินยนี้ก็ก้อยแล ๑ ถ้าจะทำยนี้ให้ดงมนทน ๑ จัน เอาแก้ว

ทวคาคเพดาน เขียวหนัก ๑ เจ็ดดอกคอกไม้บง ๑ แลยนี้ซึ่งภพวินาศ ๑ ยปะคบเอาใบ

ชิงชี่ ๑ ใบชะเทศ ๑ ใบมะกรูด ๑ ใบมะนาว ๑ ใบส้มป่อย ๑ ทั้งนี้

เอาแต่ใบ กะทือ ๑ ไพล ๑ กุ่มพ ๑ ทองหลางมรรุมเอา

เท่ากันคั้นกระสายน้ำส้ม ๑ อนุไฟให้ร้อน ๑ ห่อ

ผ้าประคบ สันนิษาคดำแดง ๑ แด่

หัวจันดิน ๑ ส้มวัน

ก็หายแล จะ

๒๕๕๒

คำจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๒

- บรรทัดที่ ๑: ○ สิทธิการิยะ
- บรรทัดที่ ๒: ยาไขสันนิบาตให้หนานัก
- บรรทัดที่ ๓: เอาโลด ๑ หัสคุณไท ๑ จันขาว ๑ ฝนด้วย
- บรรทัดที่ ๔: น้ำชะโลมแก้หนาว ๑ ถ้ำร้อนนักเอาฝักบุงเทศ ๑ ฝักบุง
- บรรทัดที่ ๕: ไท ๑ ไบบัวหลวง ๑ ไบชิงชี ๑ ทำให้ละเอียดคินสอพองใส่สะน้อยลาย
- บรรทัดที่ ๖: น้ำขาวเข้าชะโลมแก้ร้อน ๑ ถ้ำแลคลั่งเอาขมื่นอ้อยหวานกิบแรด ๑ หวานร้อนทอง
๑
- บรรทัดที่ ๗: จันแดง ๑ จันขาว ๑ แก่นมหาด ๑ แก่นประคู้ ๑ ทั้งนี้เอาเท่ากัน บดให้ละเอียดลาย
น้ำดอกไม้
- บรรทัดที่ ๘: ทั้งกินทั้งทาแก้คลั่ง ถ้ำกินเข้ามิได้เอาใบเสเดา ๑ พรเพช ๑ ขมื่นอ้อย ๑ ตำเป็นผงเอา
น้ำตานทรายรำหัดเอา
- บรรทัดที่ ๙: น้ำจิงเปนกระสาย ปั้นเปนแท่งเท่าปลายก้อย ฝนด้วยน้ำตานทรายกินแต่แท่งหนึ่ง
กินเข้าคำทุกวันแก้สันนิบาตดำ
- บรรทัดที่ ๑๐: แดง อันกินเข้ามิได้ แลจับทั้งปวงครั้นกินยานี้ก็ถอยแล ๑ ถ้ำจะทำยานี้ให้ตั้งมนท
๓ ชั้น เอาผ้า
- บรรทัดที่ ๑๑: ขาวคาดเพดาน เทียนหนัก $\frac{+}{\text{๑}}$ เข้าตอกดอกไม้มูซา แลยานี้ชื่อภพวินาศ ๑ ยาปะ
คบเอาใบ
- บรรทัดที่ ๑๒: ชิงชีทั้ง ๒ ไบชะเหลา ๑ ไบมะกรูด ๑ ไบมะนาว ๑ ไบส้มป่อย ๑ ทั้งนี้
- บรรทัดที่ ๑๓: เอาแต่ใบ กระทือ ๑ ไพล ๑ กุ่มทั้ง ๒ ทองหลางมะรุม เอา
- บรรทัดที่ ๑๔: เท่ากันต้มกระสายน้ำส้มซ่า อุ่นไฟให้ร้อน ห่อ
- บรรทัดที่ ๑๕: ผ้าประคบ สันนิบาตดำแดง แต่
- บรรทัดที่ ๑๖: หัวจันดิน สามวัน
- บรรทัดที่ ๑๗: ก็หายแล ๑๕

คำอ่านจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๒

○ สิทธิการิยะ ยาไขสันนิบาตให้หนานัก เอาโลด ๑ หัสคุณไท ๑ จันท์ขาว ๑ ฝนด้วยน้ำชะโลมแก้หนาว ๑ ถ้ำร้อนนักเอาฝักบุงเทศ ๑ ฝักบุงไท ๑ ไบบัวหลวง ๑ ไบชิงชี ๑ ทำให้ละเอียด คินสอพองใส่สะน้อย ละลายน้ำขาวเข้าชะโลมแก้ร้อน ๑

ถ้ำแลคลั่ง เอาขมื่นอ้อย วานกิบแรด ๑ วานร้อนทอง ๑ จันท์แดง ๑ จันท์ขาว ๑ แก่นมะหาด ๑ แก่นประคู้ ๑ ทั้งนี้เอาเท่ากัน บดให้ละเอียด ละลายน้ำดอกไม้ ทั้งนี้กินทั้งทาแก้คลั่ง ถ้ำกินเข้ามิได้เอาใบเสเดา ๑ บอระเพ็ด ๑ ขมื่นอ้อย ๑ ตำเป็นผง เอาน้ำตาลทรายรำหัด เอาน้ำจิงเปนกระสาย ปั้นเปนแท่งเท่าปลายก้อย ฝนด้วยน้ำตาลทรายกินแต่แท่งหนึ่ง กินเข้าคำทุกวันแก้สันนิบาตดำแดง อันกินเข้ามิได้ แลจับทั้งปวงครั้นกินยานี้ก็ถอยแล ๑ ถ้ำจะทำยานี้ให้ตั้งมนทล ๓ ชั้น เอาผ้าขาวคาดเพดาน เทียนหนัก ๑ บาท ขาวตอกดอกไม้มูซา แลยานี้ชื่อภพวินาศ

ยาประคบ เอาไบชิงชีทั้ง ๒ ไบชะเหลา ๑ ไบมะกรูด ๑ ไบมะนาว ๑ ไบส้มป่อย ๑ ทั้งนี้เอาแต่ใบ กระทือ ๑ ไพล ๑ กุ่มทั้ง ๒ ทองหลางมะรุม เอาเท่ากันต้มกระสายน้ำส้มซ่า อุ่นไฟให้ร้อน ห่อผ้าประคบ สันนิบาตดำแดงแต่หัวจันดิน สามวันก็หายแล ๑๕

แผ่นที่ ๓

ฉลัทธิกรวิษ:

ลักษณมตตฎฎนั้นคือไปเท

บ่อย ๆ คือเบาก ๑ คือเบแดง ๑ คือเบ

เหลือง คือเบาก ๑ ทั้งสี่ประการนี้แต่ว่ามีได้เป็นมันตั้ง

ทระวด ๑ กัจะเก้เกียรทัง ๕ โกดทัง ๕ การพดู การบนลกเอนบรเพช

เกลือสินเท ๑ แห้วหม ๑ ภาละห่ง ๑ ภาแดงหน ๑ ภาเสนียต ๑ สเท ๑ โพล ๑ น้ำประสาตอง

วานน ๑ ตวักระตัก ๑ ขมิ้น ๑ ภามะตุม ๑ ชมด ๑ ภิมเส้น ๑ ทำเป็นจลสายน้ำผึ้ง ๑ น้ำมวกก็ได้ให้สิ้นอาจ ๑

ขั้บักเสียวซึ่งมตฎฎให้ไว้คนนิบหาย ๑ ขนหนึ่งเฮ ๑ ภาพั้งแดง ๑ ภามคุม ๑ ฆิงแห้ง ๑ ฆิงแกง ๑ เกลือสินเท ๑ สะ

มอห้เหลี่ยม ๑ การพดู ๑ โกดสอ ๑ ภากรม ๑ ทำเป็นรล ๑ สายน้ำมวกิน ๑ ตากจคซึ่งมตฎฎให้ไว้บหาย ๑ ขนหนึ่ง ๑ โกดทัง ๕

ภิมเส้น ๑ ชมด ๑ คอจัน ๑ แห้วหม ๑ ฆิงแห้ง ๑ ฆิงแกง ๑ การบน ๑ ภาจคมอน ๑ สมอทังสาม ๑ เทียรค ๑ น้ำประสาต

อง ๑ ทำเป็นจล ๑ ละสายน้ำส้มอกก็ได้ ๑ น้ำผึ้งก็ได้ ๑ ให้กินตจขั้บด ๑ ซึ่งมตฎฎ

ให้ไว้คนนิบหายทค ๑ ขนหนึ่งเฮ ๑ โกดสอ ๑ อบเซย ๑ ประคัค

คพาย ๑ เตมุด ๑ บรเพช ๑ โนมมัน ๑ ลุกผักชี ๑ มหาหิง

โกฏกั้นพรว ๑ ตุกระโรหนี ๑ กนพดู ๑ ดิปสิ

๑ ทำเป็นจล ๑ ละสายน้ำผึ้ง ๑ กินแก้

มตฎฎ ๑ หายทคออกัส

เท่านี้เลย ๑:

๑๖๖ ๑๖๖ ๑๖๖

๑๖๖ ๑๖๖ ๑๖๖

คำจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๓

- บรรทัดที่ ๑: ๐ สิทธิการิยะ
- บรรทัดที่ ๒: ลักษณะมุตตมานั้นคือไปเบา
- บรรทัดที่ ๓: บ่อยๆ คือเบาขาว ๑ คือเบาแดง ๑ คือเบา
- บรรทัดที่ ๔: เหลือง คือเบาคำ ๑ ทั้งสี่ประการนี้แต่ว่ามีได้เป็นมันดั่ง
- บรรทัดที่ ๕: ทวารวสา ถ้าจะแก้เทียบทั้ง ๕ โทคทั้ง ๕ การพลู การบูนลูกเอนบรเพช
- บรรทัดที่ ๖: เกลือสินเทา หัวหมู รากละหุ่ง รากแดงหนู รากเสนียด สะเดา ไพล น้ำประสานทอง
- บรรทัดที่ ๗: ว่านน้ำ ตริกระตุก ขมิ้น รากมะตูม ชมด พิมเสน ทำเป็นจูลละลายน้ำผึ้ง น้ำมะนาวก็ได้
ให้กินอาจ
- บรรทัดที่ ๘: บำบัดเสียซึ่งมุตตมาทำให้วินาศนิบหายๆ ขนานหนึ่งเอา รากพันงูแดง รากมดุม ชิง
แห้ง ขี้กาแดง เกลือสินทวะ สะ
- บรรทัดที่ ๙: มอห้ำเหล็ยม การพลู โทคสอ รากมรุม ทำเป็นจูล ละลายน้ำมะนาวกิน อาจกำจัดซึ่งมุต
ตมาให้นิบหายๆ ขนานหนึ่ง โทคทั้ง ๕
- บรรทัดที่ ๑๐: พิมเสน ชมด ดอกจัน หัวหมู ชิงแห้ง ขี้กาแดง การบูน รากขั้ดมอน สมอทั้งสาม
เทียบคำ น้ำประสาน
- บรรทัดที่ ๑๑: ทอง ทำเป็นจูล ละลายน้ำสมอก็ได้ น้ำผึ้งก็ได้ ให้กินอาจบำบัด ซึ่งมุตตมา
- บรรทัดที่ ๑๒: ให้วินาศนิบหายขาด ๆ ขนานหนึ่งเอา โทคสอ อบเชย ประคำดี
- บรรทัดที่ ๑๓: ควาย เจตมูล บรเพช โมกมัน ลูกผักชี มหาหิง
- บรรทัดที่ ๑๔: โกฐก้านพร้าว ตูคะโรหิณี กานพลู คีปลี
- บรรทัดที่ ๑๕: ทำเป็นจูล ละลายน้ำผึ้ง กินแก้
- บรรทัดที่ ๑๖: มุตตมา หายขาดอย่าสน
- บรรทัดที่ ๑๗: เทห์เลย ฯ

คำอ่านจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๓

๐ สิทธิการิยะ ลักษณะมุตตมานั้นคือไปเบาบ่อยๆ คือเบาขาว ๑ คือเบาแดง ๑ คือเบาเหลือง ๑ คือเบาคำ ๑ ทั้งสี่ประการนี้ แต่ว่ามีได้เป็นมันดั่งทวารวสา ถ้าจะแก้เทียบทั้ง ๕ โภษุ์ทั้ง ๕ กานพลู การบูน ลูกเอน บอระเพ็ด เกลือสินเทา หัวหมู รากละหุ่ง รากแดงหนู รากเสนียด สะเดา ไพล น้ำประสานทอง ว่านน้ำ ตริกระตุก ขมิ้น รากมะตูม ชมด พิมเสน ทำเป็นจูลละลายน้ำผึ้ง น้ำมะนาวก็ได้ให้กิน อาจบำบัดเสียซึ่งมุตตมาทำให้วินาศนิบหาย ฯ

ขนานหนึ่งเอารากพันงูแดง รากมะตูม ชิงแห้ง ขี้กาแดง เกลือสินทวะ สมอห้ำเหล็ยม กานพลู โภษุ์สอ รากมรุม ทำเป็นจูล ละลายน้ำมะนาวกิน อาจกำจัดซึ่งมุตตมาให้นิบหาย ฯ

ขนานหนึ่ง โภษุ์ทั้ง ๕ พิมเสน ชมด ดอกจันหัว หมู ชิงแห้ง ขี้กาแดง การบูน รากขั้ดมอน สมอทั้งสาม เทียนคำ น้ำประสานทอง ทำเป็นจูล ละลายน้ำสมอก็ได้ น้ำผึ้งก็ได้ ให้กินอาจบำบัดซึ่งมุตตมา ให้วินาศนิบหายขาด ฯ

ขนานหนึ่งเอา โภษุ์สอ อบเชย ประคำดีควาย เจตมูล บอระเพ็ด โมกมัน ลูกผักชี มหาหิงค์ โภษุ์ก้านพร้าว ตูคะโรหิณี กานพลู คีปลี ทำเป็นจูล ละลายน้ำผึ้ง กินแก้มุตตมา หายขาดอย่าสนเทห์เลย ฯ

แผ่นที่ ๔

ลัทธินิธิยะ

อหยาแกกัถอนแห่งซึ่ง

กะหะให้จุกเสียดแลเปนทรวงัก

ให้เปนก้อนในทรวงให้เจ็บท้าวสะทงให้มือกะด้าง

ให้เมื่อขบขัดเข้าเคลงคู้ให้ตามืดหนักให้เสียงแหบแห้ง

ให้จืดอกให้ท้องขึ้นกินอาหามีได้เปนเหตุท้งนี้ไพเราะเสมหะแห้ง บังเกิด

แต่บุรุษหรือหญิงก็ท้งกัน ทำนึ่งประอบบ่อน้ำให้ให้แก่สาคัน พัดแพวแดงดองถึง

มหานิง ว่านฉั โภคธอ โภคจุลาสาธา โภคพุงบต การทศคีตะอุดพิท ชนม ติปสี แก่นเสมฆล

บต ๑๒ เตาเส้มอกาก พริกไทเท่าอชทังหลาย ทำเปนจืดสายน้ำผึ้งวงกินหนัก ๑๒ แก็ดังกล่าวมเคหหลังวิศศันตี ๑๒

๑๑ อหยาแกกัถอนท้งปมเตาโฆม ๑ โปสเทา ๑ โปคนทีสี ๑ ว่านฉั ๑ บรเพช ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ พ้งนี้ได้ดัง ๑๒

พริกเท่าอชทังหลายทำเปนจืดสายน้ำผึ้งกินที ๑๒ แก็ดมกล่อนจุกเสียดท้งปมเปนทรวงักแล ๑๒

๑ อหยาแกกัถอนสันคาน เตาหัดคูนหนัก ๑๒ พึง ๑๒ ว่านฉั ๑๒ ติปสี ๑๒ ฐะกะเทีย ๑๒

โฆมกรุด ๑๒ แก่นเสมฆล ๑๒ แก่นขี้เหล็ก ๑๒ แก่นปุนที ๑๒ ใผ่ไม้

สุก ๑๒ รากพญามือเหล็ก ๑๒ หอยงม ๑๒ หอย

แครง ๑๒ ดินประสิทท ๑๒ ถ่านส้ม ๑๒ ทำ

เปนผงสายน้ำมกรุดข้มล็กิน ๑๒

เคยสัพพ ๑๒

คำจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๔

- บรรทัดที่ ๑: สิทธิการิยะ
- บรรทัดที่ ๒: อยาแก้กล่อนแห่งซึ่ง
- บรรทัดที่ ๓: กระทำให้จุกเสียดแลเป็นพรรคิก
- บรรทัดที่ ๔: ให้เป่นก้อนในท้องให้เจ็บทั่วสรรพางค์ให้มีอกระด้าง
- บรรทัดที่ ๕: ให้เมื่อยขบขันต์ เข้าแล่นองคู้ให้ตามืดหูหนักให้เสียงแหบแห้ง
- บรรทัดที่ ๖: ให้ขัดอกให้ท้องขึ้นกินอาหารมิได้เป็นเหตุทั้งนี้เพราะเสมหะแห้ง บังเกิด
- บรรทัดที่ ๗: แต่บุรุษสตรีก็คู้กัน ท่านจึงประกอบยานี้ไว้ ให้แก่เอาสค่าน พักแพวแดง ดองคิง
- บรรทัดที่ ๘: มหาหิง ว่านน้า โกดสอ โกดจุลาล้าภา โกดพุงปลา การชา สีสะอูดพิต ซอม คีปลี แก่นแสมทะเล
- บรรทัดที่ ๙: ยาค่า เอาเสมอภาค พริกไทเท่ายาทั้งหลาย ทำเป่นจุลลายน้าฝิ่งรวงกินหนัก ๑๐ แก้วดั่งกล่าวมาแต่หลังวิเศษแล ฯ
- บรรทัดที่ ๑๐: ๑ อยาแก้สรรพกล่อนทั้งปวง เอาใบมะตูม ๑ ใบสะเดา ๑ ใบคนทีสอ ๑ ว่านน้า ๑ พรเพช ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ ทั้งนี้เอาสิ่งละ ๑
- บรรทัดที่ ๑๑: พริกเท่ายาทั้งหลาย คำเป่นผลงลายน้าฝิ่งกินทีละ ๑ แก้วลมกล่อนจุกเสียดทั้งปวงเป่นมหาวิเศษแล ฯ
- บรรทัดที่ ๑๒: ๑ อยาแก้ลมกล่อนสันดาน เอาห้ศคูนหนัก ๑๒ หิง ๑๒ ว่านน้า ๑๒ คีปลี ๑๒ กระเทียม ๑
- บรรทัดที่ ๑๓: ใบมกรูด ๑๒ แก่นแสมทะเล ๑๒ แก่นจี้เหล็ก ๑๒ แก่นปุนที่เผาไม่
- บรรทัดที่ ๑๔: สุก ๑๒ รากพญามือเหล็ก ๑๒ หอยขม ๑๒ หอย
- บรรทัดที่ ๑๕: แครง ๑๒ ดินประสิ้วขาว ๑๒ สารส้ม ๑๒ คำ
- บรรทัดที่ ๑๖: เป่นผลงลายน้ามกรูดข่มส้ากิน ๑
- บรรทัดที่ ๑๗: ผายสองหน ฯ

คำอ่านจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๔

สิทธิดการิยะ ยาแก้กล่อนแห่งซึ่งกระทำให้จุกเสียดแลเป็นพรรคิก ให้เป่นก้อนในท้อง ให้เจ็บทั่วสรรพางค์ให้มีอกระด้าง ให้เมื่อยขบขันต์ เข้าแล่นองคู้ให้ตามืดหูหนักให้เสียงแหบแห้ง ให้ขัดอก ให้ท้องขึ้นกินอาหารมิได้ เป่นเหตุทั้งนี้เพราะเสมหะแห้ง บังเกิดแต่บุรุษสตรีก็คู้กัน ท่านจึงประกอบยานี้ไว้ ให้แก่ เอาสะค่าน พักแพวแดง ดองคิง มหาหิงค์ ว่านน้า โภษุ้สอ โภษุ้จูล้าล้าพา โภษุ้พุงปลา กัญชา หัวอูดพิต ซะออม คีปลี แก่นแสมทะเล ยาค่า เอาเสมอภาค พริกไทเท่ายาทั้งหลาย ทำเป่นจุลลายน้าฝิ่งรวงกินหนัก ๑ สลิ่ง แก้วดั่งกล่าวมาแต่หลังวิเศษแล ฯ

๑ ยาแก้สรรพกล่อนทั้งปวง เอาใบมะตูม ๑ ใบสะเดา ๑ ใบคนทีสอ ๑ ว่านน้า ๑ พรเพช ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ ทั้งนี้เอาสิ่งละ ๑ บาท พริกเท่ายาทั้งหลาย คำเป่นผลงลายน้าฝิ่งกินทีละ ๑ สลิ่ง แก้วลมกล่อนจุกเสียดทั้งปวงเป่นมหาวิเศษแล ฯ

๑ ยาแก้ลมกล่อนสันดาน เอาห้ศคูนหนัก ๑ คำลิ่ง ๒ บาท หิงค์ ๑ บาท ว่านน้า ๒ บาท คีปลี ๒ บาท ๑ สลิ่ง กระเทียม ๑ คำลิ่ง ใบมกรูด ๑ บาท ๒ สลิ่ง แก่นแสมทะเล ๑ บาท แก่นจี้เหล็ก ๑ บาท แก่นปุนที่เผาไม่สุก ๑ บาท รากพญามือเหล็ก ๑ บาท หอยขม ๑ บาท หอยแครง ๑ บาท ดินประสิ้วขาว ๒ บาท สารส้ม ๑ บาท ๒ สลิ่ง คำเป่นผลงลายน้ามกรูดข่มส้ากิน ๑ สลิ่ง ผายสองหน ฯ

คำจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๕

- บรรทัดที่ ๑: สิทฺธิการิยะ
- บรรทัดที่ ๒: รัตตะปิตตะโรคนัน คือ โลหิต
- บรรทัดที่ ๓: รคนกับด้วยดีแล้วแผ่พรำนไปในประเทศทั้ง
- บรรทัดที่ ๔: สองคือเบ็อง^{บน} | แห่งสิริรกายพร้อมกันดังนี้แล้วทั้งเกิดเพื่อดี
- บรรทัดที่ ๕: กำเริบ มีศรีคำเหลือแฉงดังนี้เป็นอะลาทียะคือแพทยจะรักษาเป็นอันยาก
- บรรทัดที่ ๖: นักฯ ถ้าจะแก้เอา แฝกหอม รากบัว รากสามสิบ กระวาน บรรเพช เสมอภาค ต้ม ๓ เอา ๑ ให้
- บรรทัดที่ ๗: กินแก้รัตตปิตตะเพื่อดีหาย ฯ ขนานหนึ่งเอา จันขาว รากสามสิบ การบูรณ เปลือกกะทุม
เหลือง รากข้าวพลุ เกษร
- บรรทัดที่ ๘: บัวขาว เกสรบัวแดง เกสรสัตตบุต ช่อม ดอกมทราง ขั้คมอน มกล้ำเครือ ชมด พิมเสน เอา
เสมอภาค
- บรรทัดที่ ๙: ทำเป็นจุนบดละลายน้ำเข้าช้วกิน แก้รัตตปิตตะเพื่อดีหาย ฯ ขนานหนึ่งเอา เมดชมคตณ ลูกจัน
เปลือกอบเชย
- บรรทัดที่ ๑๐: ใบพิมเสน หัวกล้วยตะนี แฝกหอม ชมด พิมเสน เอาเสมอภาค ทำเป็นจุนบด
ละลายน้ำมวกเข้ากินแก้
- บรรทัดที่ ๑๑: รัตตะปิตตะเพื่อดีหาย ฯ ขนานหนึ่งเอา กฤษณา กล่ำกัก เกสรบูรณาก เกสรสาระกั
- บรรทัดที่ ๑๒: กัจจับก ดอกสัตตะบัน จันขาว กระวาน โกฎะดก หยาฝรั่ง ชะ
- บรรทัดที่ ๑๓: มดเชียง พิมเสน เอาเสมอภาค ทำเป็นจุน บดให้ละ
- บรรทัดที่ ๑๔: เยียด ละลายน้ำดอกไม้ก็ได้ น้ำมวกเข้าก็ได้ ปั้น
- บรรทัดที่ ๑๕: เป็นลูกกลอนกิน แก้รัตตะปิตตะกำ
- บรรทัดที่ ๑๖: เริบเพื่อปิตตสมุถาน โรคนัน
- บรรทัดที่ ๑๗: หายดีแล ฯ

คำอ่านจารึกแผ่นสูญหาย แผ่นที่ ๕

สิทฺธิการิยะ รัตตปิตตะโรคนัน คือ โลหิตระคนกับด้วยดี แล้วแผ่พรำนไปในประเทศทั้งสองคือเบ็องบน เบ็องดำ แห่งสิริระกายพร้อมกัน
ดังนี้แล้ว ทั้งเกิดเพื่อดีกำเริบ มีศรีคำเหลือแฉงดังนี้เป็นอะลาทียะ คือ แพทยจะรักษาเป็นอันยากนัก ฯ

ถ้าจะแก้เอาแฝกหอม รากบัว รากสามสิบ กระวาน บอระเพ็ด เสมอภาคต้ม ๓ เอา ๑ ให้กินแก้รัตตปิตตะเพื่อดีหาย ฯ

ขนานหนึ่งเอา จันท์ขาว รากสามสิบ การบูรณ เปลือกกะทุมเหลือง รากข้าวพลุ เกสรบัวขาว เกสรบัวแดง เกสรสัตตบุษย์ ช่อม ดอก
มะขาง ขั้คมอน มะกล้ำเครือ ชมด พิมเสน เอาเสมอภาค ทำเป็นจุนบดละลายน้ำเข้าช้วกิน แก้รัตตปิตตะเพื่อดีหาย ฯ

ขนานหนึ่ง เอาเม็ดชมคตณ ลูกจันท์ เปลือกอบเชย ใบพิมเสน หัวกล้วยตานี แฝกหอม ชมด พิมเสน เอาเสมอภาค ทำเป็นจุนบด
ละลายน้ำมวกเข้าช้วกินแก้รัตตปิตตะเพื่อดีหาย ฯ

ขนานหนึ่งเอา กฤษณา กล่ำกัก เกสรบูรณาก เกสรสาระกั กระจับก ดอกสัตตบรรณ จันท์ขาว กระวาน โกฎ์กระดุก หยาฝรั่ง
ชมดเชียง พิมเสน เอาเสมอภาค ทำเป็นจุน บดให้ละเยียด ละลายน้ำดอกไม้ก็ได้ น้ำมวกเข้าก็ได้ ปั้นเป็นลูกกลอนกิน แก้รัตตปิตตะกำเริบ
เพื่อปิตตะสมุถานโรคนันหายดีแล ฯ

สรุปและอภิปรายผล

ศิลาจารึกตำรายาวัตราชโอรสรามราชวรวิหาร ปัจจุบันมีเหลือเพียง ๕๐ แผ่น ได้ค้นพบเพิ่มอีก ๕ แผ่น โดยการเปรียบเทียบสำเนาที่มีผู้/หน่วยงานคัดลอกไว้ ๓ แห่ง จารึกตำรายาที่สูญหายไปแล้ว ๕ แผ่นนี้ ได้จากสำเนาที่ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วิเชียร จีรวงส์ คัดลอกไว้เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๒ ในรายงานนี้ได้นำเสนอภาพสำเนาของจารึกทั้ง ๕ แผ่น ในรูปเหมือนจริง แต่ใช้เทคนิคคอมพิวเตอร์เปลี่ยนพื้นให้เป็นสีดำ และตัวอักษรเป็นสีขาว พร้อมคำจารึก และคำอ่านจารึก.

นอกจากนั้น ในการศึกษาแล้วยังพบว่าการคัดลอกจารึกฉบับศาสตราจารย์ นายแพทย์สำราญ วงศ์พำห์ ซึ่งได้พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ทั้งการถ่ายภาพ กลิ้งลูกกลิ้ง แต่ไม่สำเร็จ จึงใช้วิธีการคัดลอกด้วยวิธีการเขียน โดยระดมลูกหลานและลูกศิษย์ไปช่วยกันคัดลอกที่ละแผ่น เนื่องจากบริเวณที่ประดับศิลาจารึกตำรายาที่วัดราชโอรสในขณะนั้น ยังไม่ได้รับการบูรณะและค่อนข้างมืด ต้องใช้ไฟฉายส่องในการคัดลอก ทำให้มีความคลาดเคลื่อนของเนื้อความบางส่วน ซึ่งแตกต่างไปจากวิธีการคัดลอกที่ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วิเชียร จีรวงส์ ได้ทำไว้ก่อนหน้า (พ.ศ. ๒๕๑๒) ซึ่งยังคงรักษารอยจารึกบนแผ่นหินไว้บนกระดาษลอกลาย ทำให้สาระต่าง ๆ บนศิลาจารึก ยังคงปรากฏอยู่ในสภาพเหมือนจริงหรือเกือบเหมือนจริง.

การถอดข้อความจากแผ่นศิลาจารึกด้วยวิธีการคัดลอกนั้น ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในเนื้อความที่คัดลอกมาได้มาก เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าความคลาดเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อโรค ชื่อเครื่องยาหรือสมุนไพร และขนาดเครื่องยาที่ใช้ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างความคลาดเคลื่อนบางส่วนของการคัดลอกจารึกที่สูญหายไปแล้ว ๕ แผ่นนี้ ดังนี้

๑. จารึกแผ่นสูญหายแผ่นที่ ๑ ในฉบับ ศาสตราจารย์ นายแพทย์สำราญ วงศ์พำห์ นั้น ถอดคำ “ปิตะ” ในบรรทัดที่ ๓ เป็น “ปิตะ”, ถอดคำ “ระหวย” ในบรรทัดที่ ๔ เป็น “ระหวย”, ถอดความ “เอาน้ำลายยากิน” ในบรรทัดที่ ๑๔ เป็น “เอาน้ำลายกิน”.

๒. จารึกแผ่นสูญหายแผ่นที่ ๒ ในฉบับ ศาสตราจารย์ นายแพทย์สำราญ วงศ์พำห์ นั้น ถอดคำที่เกี่ยวข้องกับชื่อโรคคลาดเคลื่อนไป เช่น จากคำ “สันนิบาตดำแดง” เป็น “สันนิบาตตาแดง” (ปรากฏในบรรทัดที่ ๙ ต่อ ๑๐ และ บรรทัดที่

๑๕ ของศิลาจารึก) และถอดชื่อตำรับยาคลาดไปจากเดิมที่ควรเป็น “ยานี้ชื่อภพวินาศ” กลายเป็น “ยานี้ชื่อรามวินาศ”.

๓. จารึกแผ่นสูญหายแผ่นที่ ๓ ในฉบับ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สำราญ วงศ์พำห์ นั้น ถอดคำ “ทุรวะสา” (บรรทัดที่ ๕) เป็น “ทุรวะลา”, ถอดชื่อเครื่องยา “ลูกเอน” (บรรทัดที่ ๕) เป็น “เอน”, ถอดชื่อเครื่องยา “รากมตูม” (บรรทัดที่ ๘) เป็น “รากตูม”, ถอดชื่อเครื่องยา “เกลือสินทวะ” (บรรทัดที่ ๘) เป็น “เกลือสินเทา”, ถอดชื่อเครื่องยา “โมกมัน” (บรรทัดที่ ๑๓) เป็น “โหมกมัน”, และ ถอดชื่อเครื่องยา “โกฏุก้านมะพร้าว” (บรรทัดที่ ๑๔) เป็น “โกฏู” เว้นวรรค “ก้านมะพร้าว” เป็นต้น.

๔. จารึกแผ่นสูญหายแผ่นที่ ๔ ในฉบับ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สำราญ วงศ์พำห์ นั้น ถอดคำ “กร่อนแห่ง” (บรรทัดที่ ๒) เป็น “กร่อนแห่ง”, ถอดคำ “แต่หลัง” (บรรทัดที่ ๙) เป็น “แต่หล้า”, ถอดคำ “แก้สรรพกร่อน” (บรรทัดที่ ๑๐) เป็น “แก้สรรพกร่อน” และถอดนำหน้าด้วย “สานลัม +” (บรรทัดที่ ๑๕) เป็น “สารซม +”.

อย่างไรก็ตาม ความคลาดเคลื่อนของการคัดลอก ยังปรากฏอยู่ในสำเนาจารึกฉบับกรมศิลปากร (๒๕๔๕) บางแผ่นด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับศิลาจารึกจริงที่เหลืออยู่ กับต้นฉบับของศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วิเชียร จีรวงส์ อาทิ แผ่นจารึกแผ่นที่ ๒ ฉบับกรมศิลปากร ที่ว่าด้วยเรื่อง “โรคสำหรับบุรุษ” ในบรรทัดที่ ๑๒ ชั้นตะเคียน มีนำหน้ากระบุไว้ว่า ๑ บาท (ชั้นตะเคียน +) แต่คลาดไปเป็นไม่มีนำหน้ากระบุไว้ต่อท้าย หรือแผ่นจารึกแผ่นที่ ๔ ฉบับกรมศิลปากร ที่ว่าด้วยเรื่อง “กล่อน ๕ ประการ” เมื่อคัดลอกมามีความคลาดเคลื่อน เช่น ชื่อตัวยา “รากโคก” (บรรทัดที่ ๘) เคลื่อนเป็น กกโคก, คำ “เมื่อจะกินเอาเถียร ๓” (บรรทัดที่ ๑๓) คลาดเป็น “เมื่อจะกินเอาเถียร ๑”.

กิตติกรรมประกาศ

เภสัชกร ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วิเชียร จีรวงส์ อดีตราชบัณฑิต เป็นผู้ที่มีพระคุณประสิทธิประสาทความรู้ และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนศึกษาและวิจัยด้านการแพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย, และได้มอบสำเนาจารึกตำรายาวัตราชโอรสรามราชวรวิหารให้กับผู้เขียน. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สำราญ วงศ์พำห์ อดีตราชบัณฑิต ได้ให้ความเมตตาแก่ผู้นิพนธ์อาวุโส (ดร.ชยันต์ พิเชียรสุนทร) ตลอดเวลาที่เข้าสู่ราชบัณฑิตยสถานในฐานะภาคีสมาชิก.

เอกสารอ้างอิง

๑. กรมศิลปากร. จารึกตำรายาวัตราชโอรสอารามราชวรวิหาร. กรุงเทพฯ: บริษัทอาทิตย์โปรดักส์กรุ๊ปจำกัด; ๒๕๔๕. ๔๕๐ หน้า.
๒. กระทรวงศึกษาธิการ, โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยทางโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง. ตำรายาจารึกวัตราชโอรสและพระโอสถพระนารายณ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี; ๒๕๒๓. หน้า ๑-๖๘.
๓. ตำราพระโอสถครั้งรัชกาลที่ ๒. นายสนิท ควรสว่าง กับ นายสงบ ควรสว่าง พิมพ์ในงานปลงศพ สมองคุณ นายเสงี่ยม ควรสว่าง ผู้บิดา

เมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๗๐. พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ. บ้านแพนง; ๒๔๗๐.

๔. คณะอาจารย์ ร.ร. แพทย์แผนโบราณ. ตำรายาศิลาจารึกในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) พระนคร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จารึกไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๕ ฉบับสมบูรณ์. พระนคร : โรงพิมพ์มหาหมกฏราชวิทยาลัย; ๒๕๐๕. หน้า ค.

Abstract

The Lost “Marble Inscriptions of Herbal Formulas” at Wat Ratcha-orasaram Ratchaworawihan Suppachai Tiyawarant*, Chayan Pichansoonthon*†

*Faculty of Pharmaceutical Sciences, Khon Kaen University, Amphoe Mueang Khon Kaen, Khon Kaen Province,

†The Academy of Science, the Royal Institute of Thailand, Sanam Suea Pa, Dusit District, Bangkok 10300

The inscriptions of herbal formulas at Wat Ratcha-orasaram Ratchaworawihan contain invaluable Thai wisdom. Herbal formulas were inscribed on gray marble slob (33 cm²), from one angle to the opposite angle, for a total of 17 lines each. These marble inscriptions were placed on the outside walls of the corridors of the viharn of the Sleeping Buddha and along the wall of the sala in front of the ubosoth. Currently, 50 inscriptions, out of the total originally believed to be 92, can be seen. This documentary research compares these 50 marble inscriptions with copied versions (both published or unpublished). Since 1969, five lost inscriptions have been found. This report illustrates these five lost inscriptions together with the inscriptions written in the modern Thai alphabet, and provides translations of the inscriptions.

Key words: The lost “Marble Inscriptions of Herbal Formulas”, Wat Racha-orasaram Ratchaworawihan, original marble inscriptions, inscriptions written in modern Thai alphabet, translation of the inscriptions